

KRIJGSGEVANGENEN

levens geen enkel gewicht in de schaal wierpen ('we worden hier', schreef van Witsen, 'geconfronteerd met een soort mierenmentaliteit van de Japanners die de enkeling slechts als deel van het geheel kan zien') en men heeft de voorschriften en bevelen slechts uitgevoerd voorzover men dat dienstig achtte voor de oorlogvoering. Trouwens, in bepaalde opzichten heeft men eigen voorschriften en bevelen gegeven nog eer die van Tokio waren uitgegaan.

★

Voordat wij nu over de feitelijke behandeling van de krijgsgevangenen in Indië gaan schrijven, lijkt het ons nuttig, dieper in te gaan op enkele, in hun algemeenheid al genoemde aspecten van het Japanse beleid die het lot van die krijgsgevangenen zeer aanzienlijk hebben verzwaard: dat Japan in het *Nanjo*-gebied het toezicht door vertegenwoordigers van de beschermende mogendheden onmogelijk heeft gemaakt, dat het er de vertegenwoordigers van het Internationale Rode Kruis in hun werkzaamheden heeft belemmerd, dat het maar heel weinig hulpzendingen heeft doorgelaten en dat Japanse militairen zich, bij gebrek aan internationaal toezicht, het grootste deel van die hulpzendingen hebben toegeëigend.

Slechts in één opzicht hebben de Japanse autoriteiten zich in beginsel enige moeite getroost: zij hebben in telegrammen aan het Internationale Rode Kruis namen van krijgsgevangenen doorgegeven, de eerste namen in mei '42. De Nederlandse regering heeft in Londen in totaal 363 naamlijsten ontvangen met in totaal 46 177 namen – méér namen dus dan er Nederlandse en Indisch-Nederlandse krijgsgevangenen waren, wier totale aantal, zoals eerder vermeld, 42 233 is geweest. Die discrepantie is niet moeilijk te verklaren: van krijgsgevangenen wier namen bijvoorbeeld van Java uit aan het Krijgsgevangenenbureau in Tokio waren bericht, werden de namen opnieuw doorgegeven wanneer de betrokkenen in Singapore en aan de Birma-spoorweg waren aangekomen, en op het feit dat het hier dezelfde personen betrof, werd door het Krijgsgevangenenbureau niet gelet. Trouwens, veel van die namen (voor Japanners even vreemd klinkend als Japanse namen voor niet-Japanners) werden verkeerd doorgegeven, waar dan nog bij kwam dat het Krijgs-

¹ E. van Witsen: 'Over krijgsgevangenen in Japanse handen', p. 213 (verder aan te halen als: van Witsen).